Aleksander Zorn

JAZ, EDVARD

Že dolgo časa ležim na levi roki.

To sem opazil šele takrat, ko sem premišljeval o rokah in prstih. Tisti trenutek me je roka tudi pričela boleti. Postajala je vedno bolj mrzla in tuja, kot iz gline, in lahko bi jo odrezal, če se mi ne bi gnusilo. Vzdigniti se moram, jo prijeti z desnico in jo izvleči. Ker moram tudi sebe podpreti z desnico, to ne bo enostavno. Nasloniti se moram na desni komolec in obenem pograbiti levico pod ramo, potem pa počasi in skrbno, da jo ohranim celo. Še enkrat vse premislim in ugotovim, da je desna roka mnogo prekratka za vse to in da ima dva sklepa premalo. Lahko pa skrčim noge in se na upognjene uprem, sloneč na glavi in ramenih ukrivim hrbet, z desnico pa porinem levo roko pod hrbtom na drugi strani ven, še preden padem nazaj na posteljo. Lahko pa se tudi prevalim na trebuh, in ker je leva roka pripeta na levo ramo, jo ta potegne za seboj in s tem osvobodi. Ne, tako bom padel s postelje, lahko se zgodi da padem na levo roko in postanem enorokec. Bilo bi mnogo laže, ko bi bil to že sedaj. Vse to mi mučno leži pred očmi in moti opazovanje predmetov, zato skočim s postelje in nekajkrat energično prehodim sobo, čeprav takšno hojo poznam in vem, čemu služi, in tudi vem, da se bom čez nekaj trenutkov ustavil in zdehal. AAAOO . . AAEEJNNJJJ-HOAHAHHH zehnem. Z zlobnim užitkom skočim od tal in bobneče telebnem nazaj na parket, da se strese vsa hiša. Upam, da so prepričani, da to delam nalašč. Prekleta baba: izgovorim z užitkom in besom skozi čvrsto stisnjene zobe in še nekajkrat ponovim. Potem zasumim, da sem očaran nad svojim besom, in to me močno zmede. AAEE . . . EJJO . . . začenjam zehati. Ravno ko hočem še enkrat skočiti, rečem: kaj, če bi jedel? Ne, danes sem že dvakrat: govorim, ko brskam za hrano. Ves čas mislim na zdehanje in to me utruja, raztresa in jezi. Če še enkrat pomisliš: si rečem in v tistem trenutku pomislim: bom šel ven in premlatil prvega, ki ga srečam. Neham brskati med kozarci kislih kumar, brezmočno se usedem na tla in rečem na glas: svoje misli že na polovici ali še prej izmislim z nekimi drugimi, ki so tudi moje. To je hudičev krog. Nikoli več ne bom pisal. Samo, če se usedem, si sproti izmišljam in istočasno vse pišem. Spomin ni vreden, da ga pes. Zgodba ni vredna, da jo pes. Načrt ni vreden, da ga pes. Malo se nasmehnem, ker zasledim, da sem zadovoljen s svojimi besedami.

To moram povedati, da je rekla Alenka, da na rdeči polički: ha, to bom povedal. Pride Alenka k meni v sobo (treba bo povedati, da ima tri leta) in me vpraša, kje so me kupili. Osupnil sem, saj veste, takšno vprašanje je delikatno in počutiš se tako nebogljenega, ko moraš pojasnjevati takšne reči, ko ti mala nadaljuje: a v trgovini, oči je rekel, da sem bila jaz na rdeči polički, jaz pa v smeh. A v trgovini, mi pravi, ati je rekel, da sem bila na rdeči polički, pa sem mislil, da bom crknil od smeha. »Jes sem pa na ldeci policki lezala, ja ja, sej je ati leku!« Dovolj, dovolj: si zatrdim in z monotono napetostjo nekaj časa obdelujem to besedo. Vznemirjeno sedem k mizi, vzamem pero in napišem naslov na sredo pisarniške pole

Edvardovo rojstvo

Že od rojstva naprej, o Edvard, si bil zelo čuden. Ko pa sem shodil, pišem dalje, *so nekateri slišali ,da sem mrmral: how nice, to walk.* O tem bi lahko napisal zgodbo, ampak ne danes. Ne, ne, raje bom napisal zgodbo o volku in kozi. Vznemirjeno sedem nazaj k mizi, vzamem spet pero in napišem naslov na sredo pisarniške pole

Zgodba o volku in kozi

Velik siv lačen volk in majhna, okrtačena in lepo rejena koza sta se srečala sredi poganjajočega pšeničnega polja. Volk je bil divji od lakote, hitra poskočna koza pa nestrpna, ker bi rada bežala. Nobeden ne migne. (Volk bo crknil od lakote), si zapisujem v oklepaju, da ne pozabiš, o Edvard, kako se mora razviti ta globoko simbolična zgodba *(Koza pa . . .* gotovo kaj kozjega, rečem in vstanem od mize. Turobno mislim: včasih sem pisal tako, da sem ležal na hrbtu in poslušal glasbo, nato pa nenadoma vstal in s tresočo roko vse zapisal. Zdaj pa nikoli več ne vstanem in zapišem, ampak vedno samo poslušam. To bi lahko napisal, rečem, vzamem v roko pero in sedem nazaj k mizi. Ne premaknem se, in izmenoma sem vznemirjen, obupan, zdolgočasen, neučakan in negiben. O tem bi pa res lahko napisal zgodbo, ampak ne danes, si rečem. Edvard, o Edvard, rečem nato skozi patetične obrazne gube in vem, da je to poslednja stopnja občutka v nedeljskem popoldnevu. Nedeljsko popoldne, to je čas, ko nisi o ničemer posebno prepričan, ko menjaš prepričanje po vremenu ali po knjigah, mnogo je odvisno tudi od kosila in radijskega sporeda, od vrste tobaka in pijače, ki si jo popil prejšnji večer, od tega, ali je običajno odvisno od česa. Lahko si rečeš s pridigarskimi gubami in s pomočjo rok: IN bilo je nedeljsko popoldne, dan sedmi. Jaz, Edvard, sem se zleknil v travo pod spoštljivo sijoče sonce, si odpel srajco in potegnil iz čutare, nato pa si z bleščečim majhnim žepnim nožičkom pričel čistiti prah, ki se mi je nabral za nohti. Zadovoljen si, o Edvard, predeš od zadovoljstva in nasičenosti domišljije, uležeš se in trava in sonce in čutara so same velike reči, barvne in enostavne, OOAAHHH, zazeha samo sonce in ti mu odzdehaš. Takoj nato ugotoviš, ko zdehaje premišljuješ o rokah in prstih, da se leva roka ohlaja in menjaš prepričanje. Edino Edvard te lahko reši, ko ga menjaš osmič in si osemkrat na istem, toda trmast si, saj je nedeljsko popoldne. Edvard, o Edvard s pametnimi premišljujočimi gubami.

Polletni uvoz avtomobilov

pišem na stroj. *V ljubljanski carinarnici na Šmartinski cesti so v pol leta ocarinili 7027 avtomo,* pozvoni in pride nek človek z brki, v kravati je in očiščene čevlje ima, peljem ga v sobo, ga silim naj sede, on pa pravi, da je že čas, da odide, nazadnje se le usede in jaz tipkam *bilov tujih znamk. Nekaj,* oni vstane in mi gleda čez ramo, *avto,* zdaj pride tisto zanimivo, mu rečem, ker se hoče spet usesti, *mobilov za prodajo jim je ostalo še od lanskega leta.* Nekaj časa gleda. Aja? pravi, bravo, bravo Edvard, odlične članke pišeš, prihodnost je pred teboj, nato pravi, da je že čas, da odide, alzo Edvard, pravi, ker se tako poslavlja. Zvlečem ga nazaj pred fotelj in porinem, da se usede. Pograbi najbližji časopis in ga prične prebirati ter sem in tja zavzdihne. Kakšna je bila tekma, vprašam, krasna, krasna, pravi, obrne stran v časopisu in se poglobi do brk vanjo. Ali veš? . . ., on pa bere kar naprej, nato pa čez nekaj časa vpraša kot poosebljeno zanimanje: kako prosim in se takoj nato povrne k športni prilogi. Dozdeva se mi, da natančno vé in pazi, kaj se dogaja okoli njega in da ima svoje odzive vnaprej določene, zato mu hrupno iztrgam časopis iz rok. Dela se vljudno preplašenega na način, ki ve, da ga moram spregledati. To mi je potrdilo mojih sumov. In ker sem ga spoznal in mu zavestno nasedel, ne da bi on to opazil, kakor sodim to po njegovem zadovoljnem obrazu, sem ga premagal. OOAHHOAA, razprem čeljusti, tik pred samim vrhom pa se zamislim in poizkušam najti zvezo med prevaro tega brata v Kristusu, ki mi sedi nasproti, in zdehanjem, ki je posledica, nakar se domislim, da se ne dolgočasim več, ampak sedaj z odprtimi usti analiziram. Zato se lotim analiziranja svoje spremembe ali prehoda iz dolgočasja v analiziranje. Spremembo je povzročila analiza, o Edvard, ko si namreč pričel analizirati, si prenehal čutiti dolgočasje, to je jasno. Zato pričnem analizirati svojo analizo: analiza je izraz razuma, o Edvard, analiza prihaja, daaa, prihaja iz razuma, če je razumen, in če se tega zavedaš, o Edvard, je jasno, da analiziraš analizo svoje analize. Ta zavest, o Edvard, pa te bo pripeljala v novo analizo. Tako boš analiziral napreeej, o Edvard, dokler ne boš zaprl ust. Jaz sem Alfa in Omega, začetek in konec, prvi in zadnji, rečem z globokim glasom. Brkati prisluhne, reče: to si mislim, in vzdihujoč škili na časopis. O, brat v Kristusu, zakričim med tem, ko mu izmaknem časopis in ga vržem daleč na tla, kjer ga ne more doseči, povej, reci mi: kaj delajo inteligentni, leni, malenkostno domišljavi, sicer pa zabiti, pridni in malenkostno boječi Edvardi ob nedeljskih popoldnevih?

Kako pa naj to vem, pravi brkati brat v Kristusu, njihova stvar.

Tipkajo članke?

Kako pa naj to vemo, pravi brat v Kristusu, njihova stvar.

Ne, Edvardi ne tipkajo člankov.

Pa kaj morem jaz za to, pravi brat v Kristusu. Mislijo?

Kako pa naj to vemo, pravi brat v Kristusu, njihova stvar.

Ne, Edvardi ne mislijo.

Pa kaj morem jaz za to, pravi brat v Kristusu. Pišejo pesmi?

Kako pa naj to vem, pravi brat v Kristusu, njihova stvar.

Ne, Edvardi ne pišejo pesmi.

Pa kaj morem jaz za to, pravi brat v Kristusu. Zdehajo?

Kako pa naj to vem, pravi brat v Kristusu, njihova stvar.

Ne, Edvardi ne zdehajo.

Pa kaj, naj se zjokamo, pravi brat v Kristusu. Mežikajo v sonce?

Kako pa naj to vem, pravi brat v Kristusu.

Njihova stvar, zakričim nanj, da prične migati s konci brkov.

Požvižgavajo ali jedo?

Mi se ne da, pravi brat v Kristusu.

Tvoja stvar, pravim, ne, Edvardi ne požvižgavajo med jedjo.

Mi se ne da, pravi brat v Kristusu.

Kaj morem jaz za to, naj se zjokam, rečem. Ležijo na levi roki?

Mi se ne da, pa kaj,naj se zjokamo, pravi brat v Kristusu in pohotno gleda proti časopisu.

Edvardi ležijo na levi roki, zatrdim.

Brat v Kristusu si oddahne in namerava vstati in pobrati časopis.

Ne, se zaderem nanj kot lovska puška na šibre, Edvardi ne poležavajo po rokah.

Zelo se vznemiri, ker tega ni pričakoval in brki mu zlezejo med zobe, potem pa se zbere in reče z natančno dlakocepsko izgovorjavo: no, zelo ljubeznivo.

Haahahoohohho, se zahahahohohočem in si obujem čevlje. Zalijem še kaktus, nato odideva skozi vrata po stopnicah, skočim čez ograjo, ker mi oni pridrži vrata in cesta je vsa pripravljena.

Iz tretje gostilne sva krenila nazaj v prvo in neprestano srečavala ženske. V glavnem so bile to rjavolaske, črnolaske, rdečelaske, dolgolaske, take s kapami in klobuki, take z rutami, take s krauželčki in kodri, take, ki so kazale ušesa in take z velikimi skritimi, take ki so migale s čopi, razmršenke in blondinke. Ene so imele zdrave zobe in neprestano odprta usta, dve sta bili škrbasti in sta se samo nasmihali, nekaj manjših nedostojanstvenih je na vse kriplje žvečilo, ene so imele gobček, tri so bile resne, ker so jih fantje močno tiščali za boke, nekaj je bilo zaničljivo namrdnjenih, vendar so švigale z očmi, veliko jih je bilo zadovoljnih s svojimi nogami, ker so imele navzdol kazoče gube na obrazu, ooo kako krasne in mlade in smukajoče, hop hop, sem rekel in mislil, ene so bile nagnjene bolj naprej, nisem vedel, zakaj, pa sem jih vseeno pogledal tudi od zadaj, druge so povešale obraze, ampak kljub temu poskočno nosile zadnjice, mnogo jih je gledalo pri vsakem koraku malo na desno in malo na levo, kot bi hodile z očmi, in take je bilo vredno pogledati od vseh strani, številne so na poseben način povešale trepalnice, da sem moral z njimi povesiti pogled na njihove mehko podprte poskakujoče pomladanske jopice, hop hop, sem rekel, oni pa je rahlo dvignil levi konec brka. Važno je, mu pravim, da imaš v kinu bonbone. Ponudiš jih, nerodno potreseš po lepi svetli pomladanski jopici in jih začneš hitro pobirati. Ko pobereš predzadnjega, ženska že kriči: še še bonbonov, še še. Oni pravi, da je takih teorij na kupe v slabih romanih. Bedak je, bedak si, mu pravim in gledam eno, ki gre hop hop v pomladnem nedeljskem popoldnevu z rokami in nogami mimo in vem, da zagruli, ko me vidi, da se oziram. Nato pride ena, ki pri vsakem koraku malo počepne in se zvije v vratu in pasu. Ni ji konca, in tu je ena zapeta in krasna in dostojanstvena, ki misli, da sem dobro vzgojen, ker jo pogledam na otožnovzdihujoč način, ki ga je vajena. In ooo, hop hop, ena, ki je cela hop hop, kot Nautilus se suka mimo. Mobilis in mobili: ji rečem, ko gre mimo.

Že spet sva v prvi gostilni in nek stari razlaga svoje boje v prvi svetoni vojni, zelo star, nedeljsko so ga oblekli vnuki in od časa do časa kriči: hallloo, hallooo, gospodična, še enega bom spil, še enega, haloo še enega prosim. Med mizami se igrajo otroci z nedeljskimi oblekami, popackanimi od gorčice, nekaterim so kranjske klobase padle v pesek in jih zato pojedo naskrivaj. Moram se jim skrivati, ker bodo sicer prišli k meni in spet hoteli, da se igram z njimi. Vedno imam težave z otroki, moram jih jemati na kolena in se pogovarjati z njimi, materam pa zatrjevati, da mi niso v napoto. Večja je vzela manjši dudo iz ust in jo vrgla na pesek, potem je odšla. Oče v svetleči najlon srajci jo je pripeljal nazaj in jo silil, naj se opraviči, ona pa je neprestano vpila: vidi vidi kakve imam čipele, in kazala nove čevlje. Nagnil sem se preveč naprej, da bi bolje videl in manjša v roza (na kolenih črnih) žabah me je zagledala. Počasi je prišla bliže in mi gledala naravnost v obraz, nato pa je obstala prav blizu, povesila pogled in začela z nogo drezati vejo na tleh. Vprašal sem jo, kako ji je ime, čeprav sem vedel, da še ne zna govoriti.

Kako boš pisal, sem rekel, ko sva šla iz gostilne nazaj v drugo, in retorično iztegnil roke. Živim, neprestano živim pisanje, tipam ga in nikoli ničesar ne povem. Ravnokar ti tega nisem znal povedati, nisem ti povedal, samo otipal sem.

Svet ni izgovorljiv, reče brkati brat v Kristusu.

Lahko ti dokažem, zbesnim, da pisanje ni, sploh ni izgovarjanje sveta niti ni to edini namen umetnosti in ne boš razumel, ker si to prebral v ilustrirani reviji. Čeprav na tihem nisem prepričan, o tem ne smem dvomiti, sedaj ne, sem mislil.

Nisem rekel, da je to edini namen umetnosti, kriči brkati brat.

Kaj pa si sploh rekel? vprašam.

Rekel sem . . .

To je rekla ilustrirana revija, ga prekinem.

Rekel sem, da svet . . .

To je rekla ilustrirana revija, ga prekinem.

Pojdi v rit, reče brat v Kristusu.

Zelo ljubeznivo, pravim vljudno, pojdi ti v rit.

Ti si me vprašal, prične brat v Kristusu . . .

Nisem te vprašal ničesar, ga prekinem.

Dobro, potem pa vse v redu, pravi brkati.

Zakaj kričiš kot retorik na diplomi, če te nisem nič vprašal, mu rečem.

Brkati vzdihne in prične mahati z rokami: kar sam od sebe nisem še nikoli pričel govoriti, tudi sedaj ne, tega si . . .

Seveda ne, ga prekinem, pomagala ti je ilustrirana revija.

Pojdi v rit, kriči brkati.

Poslušaj, poslušaj, ga mirim, trdil sem, poslušaj poslušaj, jaz sem trdil, ne nisem trdil, hotel sem ti samo nekaj povedati, ampak to ni važno. Ni več važno. Važno je to, da namen umetnosti že zdavnaj ni več samo izgovarjanje sveta.

Nihče ti ne ugovarja, pravi brkati.

Zakaj pa potem razgrajaš po ulicah? mu rečem.

Tečen si, pravi brkati.

Menda ne boš rekel, da nisi po ulici kričal besede, ki si jih prebral v ilustrirani reviji, mu rečem.

Ooo, gnevno zavije brkati, hotel sem reči samo . . .

Kaj, samo si rekel? ga prekinem, in komu, meni ali sebi ali kar tako?

Iz druge gostilne v tretjo sem se ustavil in dejal: Jaz, Edvard, pravim: važno je, da ti je ime Edvard.

Brkati je pričel govoriti o neinformiranosti ljudi o obliki vladanja nekaterih držav.

Rekel sem: modrost je samo vednost mrtvih skrivnosti, ampak jaz, Edvard, pravim: to je rekel moder mož.

Brkati je pričel govoriti o izvozni politiki.

Rekel sem: ne razumeš globoke simbolike mojih besed in opotekaš se, jaz, Edvard, pa ti pravim:

Brkati je pričel govoriti o dotacijah nekega napovedovalca.

Rekel sem: Poslušaj. Poslušaj!

Brkati je pričel govoriti o snemanju kratkometražnih filmov.

Rekel sem: horoskop, citator, evnuh.

Bila sva natančno pred tretjo gostilno.

Brkati je rekel: lepega dne te bom hudo udaril, Edvard.